

Başpınar Tabiat Parkı'nın Rekreatyone Planlama Açısından İrdelenmesi

Burcu ÖZEN ÖZTÜRK^{1*}, Atila GÜL²

ORCID 1: 0000-0001-6432-2939

ORCID 2: 0000-0001-9517-5388

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, 32260, Isparta, Türkiye.

² Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 32260, Isparta, Türkiye.

* e-mail: burcuozenozturk@hotmail.com

Öz

Isparta İli Aksu İlçesine bağlı Başpınar Tabiat Parkı, yöre halkı tarafından iyi bilinen ve mesire alanı olarak kullanılan bir alan olup 2011 yılında Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. BTP sahip olduğu kaynak değerleri ile yörenin doğa turizminin ve alternatif turizminin geliştirilmesinde önemli rol oynayabileceği gibi yöre ekonomisine de önemli katkılar sağlayabilecek bir potansiyele sahiptir. Bu çalışmada BTP'nin mevcut rekreasyon kaynak değerlerinin ve potansiyelinin belirlenmesi, alana yönelik ziyaretçi talep ve tercihlerinin belirlenmesi ve alanın rekreatyone planlama konseptinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 400 kişi ile anket çalışması yürütülmüş SPSS Statistics 25 programı kullanılarak veriler % olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulguların değerlendirilmesi sonucu BTP rekreatyone tesis ve etkinliklerinin yetersizliği, yönetim organizasyonu eksikliği, alan tanıtım yetersizliği, güvenlik, ulaşım vb. konularında eksiklikler belirlenmiştir. Sonuçta BTP koruma kullanma dengesi gözetilerek rekreatyone planlama ilkeleri ve öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Başpınar Tabiat Parkı, korunan alanlar, rekreasyon, ziyaretçi talepleri, rekreasyon planlaması.

Investigation of The Recreational Planning of The Başpınar Natural Park

Abstract

BNP, which is connected to Aksu District of Isparta Province, was declared as a Nature Park in 2011. BTP has the potential to make significant contributions to the development of the nature tourism of the region and to the local economy with its resource values. In this study, it was aimed to determine the existing recreational resource values and potential of BTP, to determine visitor demands and preferences for the area and to develop the recreational planning concept of the area. For this purpose, a survey was conducted with 400 people and the data was evaluated as % using the SPSS program. According to these findings; Deficiencies and inadequacies were been identified in the park in areas such as recreational facilities and activities, management organization, field promotion, security, transportation. As a result, recreational planning principles and suggestions have been brought into consideration by considering the protection-use balance of the park.

Keywords: Başpınar Nature Park, protected areas, recreation, visitor demands, recreation planning.

Atıf: Özen Öztürk, B. ve Gül, A. (2020). Başpınar Tabiat Parkı'nın Rekreatyone Planlama Açısından İrdelenmesi. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 5(1), 11-34.

DOI: [10.30785/mbud.635871](https://doi.org/10.30785/mbud.635871)

1. Giriş

Günümüzde gelişen teknoloji, yaygınlaşan dikey ve yatay binalar, açık ve yeşil alanların yetersizliği, giderek artan monoton ve yapaylaşan kentsel mekânlar, insanları doğadan uzaklaştırmakta ve çok yönlü olumsuzluklara yol açmaktadır. İnsan ve doğa ilişkisi varoluşumuzdan beri iç içedir ve kopması mümkün değildir. Kent insanları yapay yaşam alanlarının kendilerine vermiş olduğu fiziksel, sosyal ve psikolojik zararların farkında olup imkân buldukça kentsel yaşamdan uzaklaşarak doğayla bütünleşmeye yönelmektedirler. Bu bağlamda sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürmek için, kentleşme, sanayileşme ve teknolojinin getirdiği olumsuz etkenlerden uzaklaşmak, stres atmak, iş verimliliğini arttırmak, özgür hareket edebilmek amacıyla kentlerden uzaklaşarak doğal alanlarını, yöresel kültür alanlarını ve turizm alanlarını tercih eder hale gelmişlerdir (Yıldırım ve Koçan, 2008). Modern toplumlarda, sosyal, ekonomik, kültürel, teknolojik ve siyasal gelişmelere paralel olarak, rekreasyon ve serbest/boş zaman kavramları giderek önem kazanmakta ve insan yaşamında önemli bir rol üstlendiği gözlenmektedir (Gül, Keleş ve Uzun, 2016).

Rekreasyon, kişilerin serbest/boş zamanları içerisinde, günlük yaşamın sıkıcı, disiplinli ve monoton geçen çalışmasının etkisinden kurtulmak, dinlenmek ve hoşça vakit geçirmek amacıyla bireyin kendi isteği ve iç itimi sonucu oluşan, bireyi fiziksel ve düşünsel yönden yenilemeyi amaçlayan; bireyin toplumsal, ekonomik, kültürel olanakları ve yaşadığı toplumun yapısı ile bağımlı olarak yapılan fiziksel etkinlikler bütünü olarak tanımlanmıştır (Uzun ve Altunkasa, 1991).

Rekreasyonel alanlar ekolojik, ekonomik ve sosyal açıdan hem kente hem de kentlerde yaşayan nüfusa fayda sağlamaktadır. Rekreasyonel alanların sunduğu faydaların birbirine bağımlı olduğu ve birbirini iç içe desteklediği görülmektedir. Rekreasyona duyulan ihtiyaç, rekreasyon faaliyetlerinin kişisel ve toplumsal olarak sağladığı faydalardan ileri gelmektedir. Kişisel yönden; fiziki sağlık gelişiminin yaratılması, ruh sağlığı kazandırılması, insanı sosyalleştirmesi, yaratıcılık, kişisel beceri ve yeteneğini geliştirmesi, çalışma başarısı ve iş verimine etkisi, ekonomik hareketlilik, insan mutlu etmesi, toplumsal yönden ise; toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlaması ve demokratik toplum yaratılması, rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenlerinden bazılarını oluşturmaktadır (Karaküçük, 2008). Kırzioğlu (1983)'na göre rekreasyon; kişilerin çalışma hayatı ve yaşamsal faaliyetleri sonucunda oluşan yorgunluklarını gidermek için doğa güzelliklerinin içerisinde, insanları dinlendiren, kişilere zevk veren eylemlerin yapılarak ve izlenerek, kişiyi yeniden hayata bağlayan, psikolojik ve fiziksel olarak canlılık kazandıran faaliyetlerin tamamıdır.

Rekreasyon kavramı ve özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Sessoms, 1984; Pehlivanoglu, 1987; Kurum, 1992; Karaküçük, 1995; Ekşioğlu, 1996; Gülbahçe, 1996; Tuzcuoğulları, 1997):

- Rekreasyon bir ihtiyaç ve içsel dürtü sonucu oluşur,
- Rekreasyona katılım gönüllüdür, zorlama yoktur,
- Rekreasyon fiziksel veya zihinsel hareketlilik içerir,
- Rekreasyonun eğitici ve öğretici bir etkinliktir,
- Rekreasyon etkinliği hem bireye hem topluma çeşitli faydalar sağlar,
- Rekreasyon tek olabileceği gibi birden çok aktiviteye katılım şeklinde de olabilir,
- Rekreasyon faaliyetlerde kişi ekonomik kazanç amacı gütmmez,
- Rekreasyon faaliyetleri daha önceden planlanmış, programlanmış veya bir anda karar verilip yapılan ve düzenlenen aktiviteler olabilir,
- Rekreasyon kişilerin kendilerini ödüllendirmesidir,
- Rekreasyon faaliyetleri kişilerin inancı, ekonomik durumu, sosyo-kültürel durumuna göre farklı şekillerde, farklı zamanlarda ve farklı mekanlarda yapılabilir,
- Rekreasyon bireylere farklı tecrübeler kazandırır,
- Rekreasyon kişinin kültür ve doğa arasındaki uyumunu güçlendirir,
- Rekreasyon, ufku genişletir ve yaratıcılığı artırır,

- Rekreasyon etkinliklerinde bulunmak ve faaliyet göstermek toplum ve kişiler açısından bir doyumluluk sağlar.

Rekreasyon planlaması, insanların yaşam kalitesini artırmak için yönetim planlama hedefleri ile kaynaklar ve kullanıcı ihtiyaçları arasında bir denge kurmayı amaçlayan bir süreçtir (Gül ve ark., 2006). Rekreasyonel planlama, alanın mevcut kaynak potansiyeli ve kapasitesi ile kullanıcı talep ve eğilimlerinin dengeli bir şekilde optimize edilmesi ve akılcı bir şekilde kullanılmasını gerektirmektedir. Rekreasyon planlama ve tasarım sürecinde alanın ayrıntılı envanterinin çıkarılması ve ziyaretçilerin rekreasyon talepleri ve eğilimlerinin dikkate alınması önemlilik arz etmektedir. Bu bağlamda orman alanları özellikle Tabiat Parkları ve Milli Parklar rekreasyon faaliyetler için önemli doğal kaynak değerleri olarak kabul görmektedir (Gold, 1980; Bell 2001; Gül, Örucü ve Karaca, 2006).

Ülkemizde en önemli doğal rekreasyonel alanlardan birisi, Tabiat Parklarıdır. 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nda Tabiat Parkları; "Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçaları" şeklinde tanımlanmıştır (Milli Parklar Kanunu. 1983,11 08; Özbay, 2008; Yücel, 2010). Günümüzde ülkemizdeki Tabiat Parklarının sayısı 247'e ulaşmıştır (Şekil 1) ve "Başpınar Tabiat Parkı" da bunlardan birisidir.

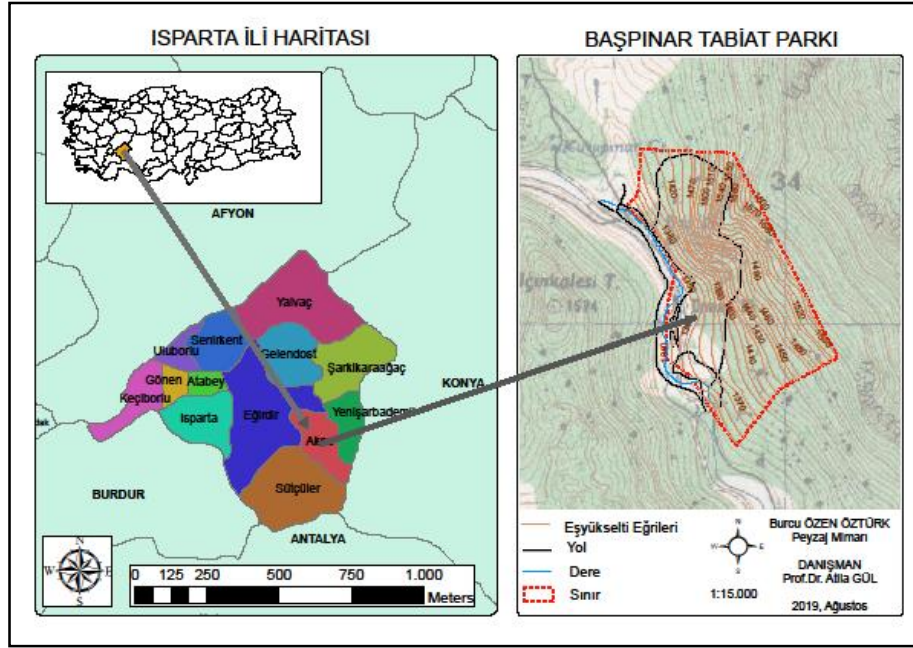

Şekil 1. Türkiye'deki tabiat parklarının harita üzerinden gösterimi (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2019, 04 04).

Bu çalışmanın amacı Başpınar Tabiat Parkının (BTP) rekreasyon alanı olarak mevcut kaynak değerleri ile kullanıcı talep ve eğilimlerini belirlemek, mevcut sorunları tespit etmek ve rekreasyon planlama konseptini oluşturmaktır.

2. Materyal ve Yöntem

Başpınar Tabiat Parkı; Akdeniz Bölgesinde Isparta İli Aksu İlçesi sınırlarında yer almakta olup 39,50 ha alanı kapsamaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığı VI. Bölge Müdürlüğü, Isparta Şube Müdürlüğü'nün sorumlu olduğu Başpınar Tabiat Parkı, Orman ve Su İşleri Bakanlığınca 2011 yılında Tabiat Parkı olarak tescillenmiştir (Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü, 2019). Aksu ilçe merkezine 7 km, Isparta merkeze 69 km uzaklıkta olup tamamı Devlet Ormanı statüsündeki bir korunan alandır (Şekil 2).

Şekil 2. BTP coğrafi konumu

Başpınar Tabiat Parkı, 2004 yılında 39,5 ha alanı kapsayacak şekilde 'Orman İçi Dinlenme Yeri' olarak planlanmıştır. Mülga Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Milli Parklar Dairesi Başkanlığı'nın 11.04.2006 tarihli oluru ile alan, Başpınar Mesire (A Tipi) Yeri' olarak tescil edilmiştir. A tipi mesire yeri olan saha Bakanlık Makamı'nın 11.07.2011 tarih ve 903 sayılı Bakan Oluru ile Başpınar Tabiat Parkı olarak tescil edilmiştir (Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü, 2019).

Çalışmada; Başpınar Tabiat Parkı (BTP) rekreasyon alanının mevcut potansiyelinin çıkarılması ve alana yönelik kullanıcı tercihlerinin belirlenmesi, bitki örtüsü ve rekreasyonel potansiyeli ile peyzaj bütünlüğünün sürdürülebilirliğinin sağlanması, Tabiat Parkı'ndaki doğal kaynak değerleri, ekolojik dengenin sürdürülebilirliğinin devamı, mevcut sorunların tespitlerinin yapılarak, ortaya çıkan sorunlara çözümler üretmek amacıyla anket çalışması yapılmıştır.

1. Aşama: Kaynak tarama ve çalışma alanına yönelik verilerin elde edilmesi; İlk aşamada makale konusuyla ilgili olabilecek daha önceden yapılmış bilimsel çalışmalar (projeler, makaleler, tezler, araştırmalar vb.) araştırılarak bilimsel veriler toplanmıştır.

2. Aşama: Envanter ve sörvey çalışmaları ve altlık paftaların oluşturulması; Çalışma alanı olarak Isparta ili Aksu ilçesinde yer alan Başpınar Tabiat Parkı seçilmiştir. Resmi Kurum ve Kuruluşlardan alınan veriler, bilimsel yayınlardan elde edilen bilgiler, arazide yapılan gözlemler ve analizlerden faydalanarak bir veri tabanı oluşturulmuştur. Bu veri tabanı kullanılarak alana ait paftalar hazırlanmıştır.

3. Aşama: Anket çalışmaları; Sörvey çalışmaları kapsamında Başpınar Tabiat Parkı'na gelen ziyaretçilere ve yöre insanların parkın gelişmesine yönelik talepleri, alanın eksik yönleri ve önerilerinin belirlenmesi için anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu toplam 23 soru olacak şekilde açık uçlu ve şıklı sorulardan meydana gelmiştir. Anket çalışmaları farklı aylarda ve günlerde tesadüfi olarak, ortalama 15 dakika birer görüşmeler şeklinde gerçekleştirilmiştir.

4. Aşama: Analiz ve değerlendirme; BTP, çalışma alınan yönelik elde edilen envanter ve sörvey paftası ile ArcGIS ortamında mevcut verilerin ilişkilendirilmiş, yorumlanmış, kaynak analiz paftaları (eğim, bakı, yükselti, topografya, ulaşım, mevcut alan kullanımları, su kaynakları vb.) ve alana yönelik bulgular elde edilmiştir. Ziyaretçilere yapılan anket çalışmaları sonucu elde edilen verilerin analizinde ise, IBM SPSS Statistics 25 paket programı kullanılarak frekans yüzdeleri belirlenmiş, çizelge ve grafiksel olarak verilmiştir.

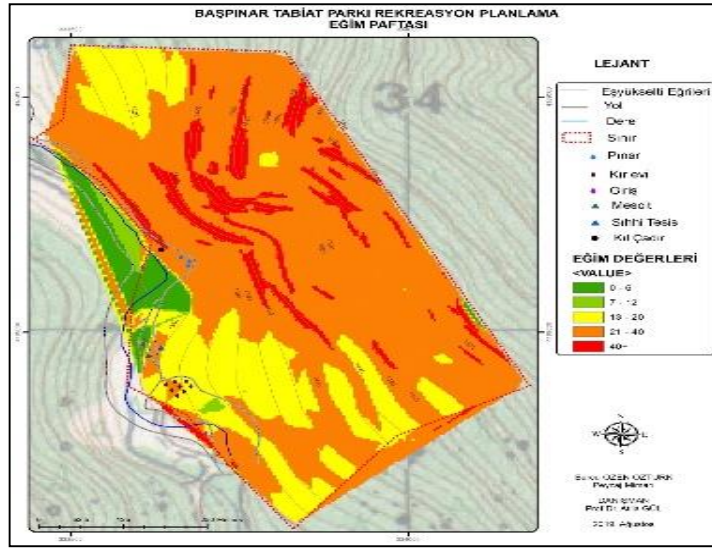
5. Aşama: Sentez ve Öneriler: Tartışma ve sonuç bölümünde elde edilen sayısal altlık verileri sonucu alanın mevcut potansiyel durumu, anket verilerinden elde edilen talep ve öneriler göz önüne alınarak BTP'ne yönelik rekreasyonel planlama kararları alınmış ve öneriler getirilmiştir.

3. Bulgular ve Tartışma

3.1. Başpınar Tabiat Parkı'nın Doğal ve Kültürel Kaynak Envanteri ve Analizi

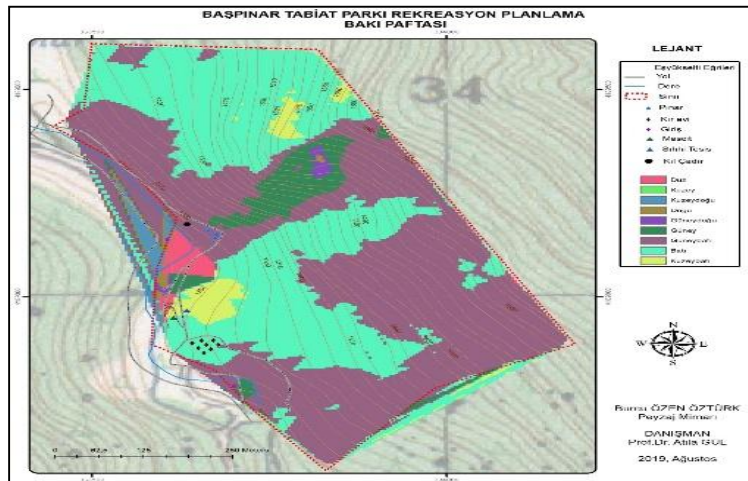
Isparta Aksu Çayı Havzası kuzeyinde Köprüçay, güneydoğuda ise Eğirdir Gölü havzaları arasında yer alan, Köprüçay'ın bir alt havzası durumundadır. Havzanın bitişiğinde, kısmen de içerisinde yer alan BTP, havzanın jeolojik, topografik, hidrolojik ve ekolojik özelliklerini temsil etmektedir. Bu nedenle Aksu çayı havzasının jeolojik, jeomorfolojik ve doğal peyzaj özelliklerine ait veriler büyük oranda tabiat parkı için de geçerlidir. BTP'nin içinde bulunduğu alanda jeomorfolojik yapı yamaçlardan oluşmaktadır. BTP'nin daha çok güney kısmı ve doğu kısmı yamaçlardan oluşur, yaklaşık %15'lik kısım ise düzlüklerden oluşmaktadır. Bu düzlükler Aksu Çayı kıyısı etrafındadır (Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü, 2019).

Eğim paftası incelendiğinde alanın büyük çoğunluğu %20-40 (yaklaşık %63) eğim grubunu oluşturmuştur. %12-20 eğim grubuna ise alanın %22'si girmektedir. Alanın %8,8'lik bölümünü ise %40 üstü eğim grubuna sahiptir (Şekil 3).

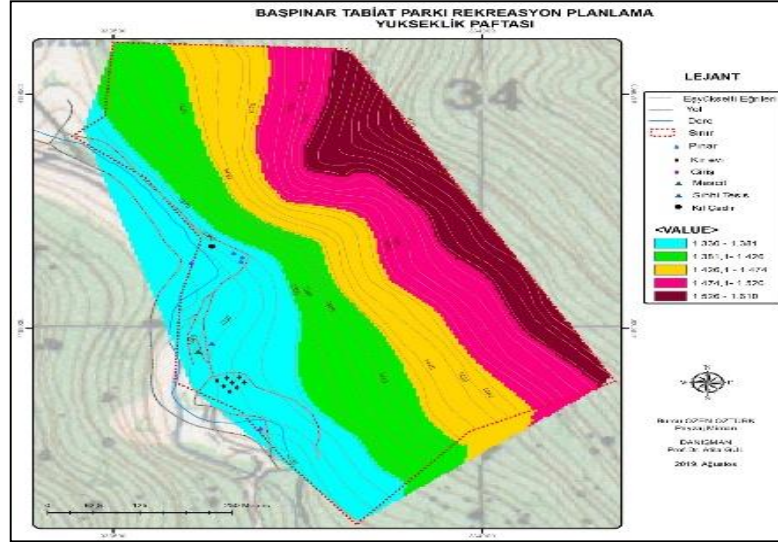
Şekil 3. BTP'nin eğim paftası ve % dağılımı

Parkta çoğunluk olarak güney batı ve batı bakıları hâkim durumdadır. Alanın %50,1'i güneybatı, %38,4'ü batı, %5'i güney, %2,8'i kuzeybatı, %1,2'si kuzeydoğu, %0,4'ü doğu, %0,4'ü güneydoğu ve %1,4'ü düz bakılıdır (Şekil 4).

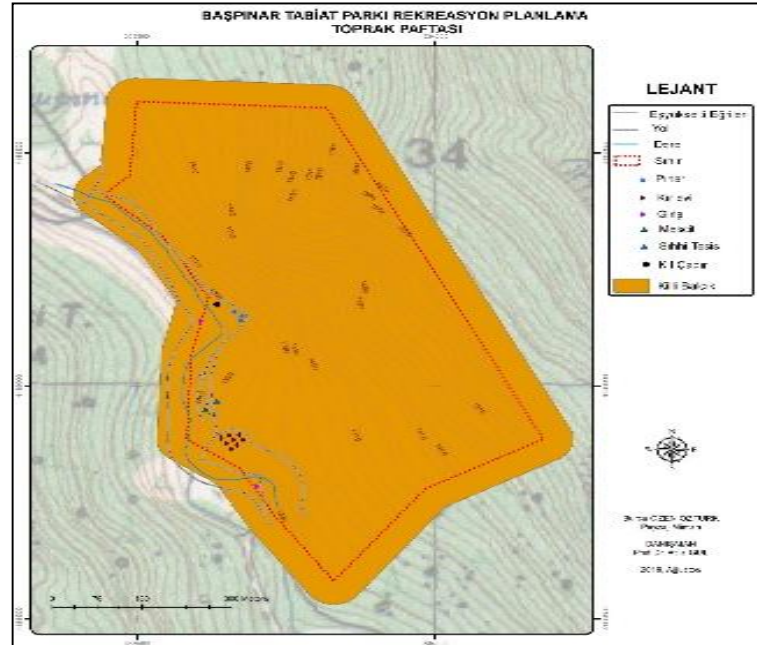
Şekil 4. BTP'nin bakı paftası ve % dağılımı

Alanın yükseklik durumu ise alanın %26'sını 1330-1381 m yükseklik grubu, %23'nü 1381,1-1426 m yükseklik grubu, %20'sini, 1426,1-1474 m yükseklik grubu, %18'ini 1474,1-1526 m yükseklik grubunu ve %14'ü ise 1526-1610 m yükseklik grubu oluşturmaktadır (Şekil 5).

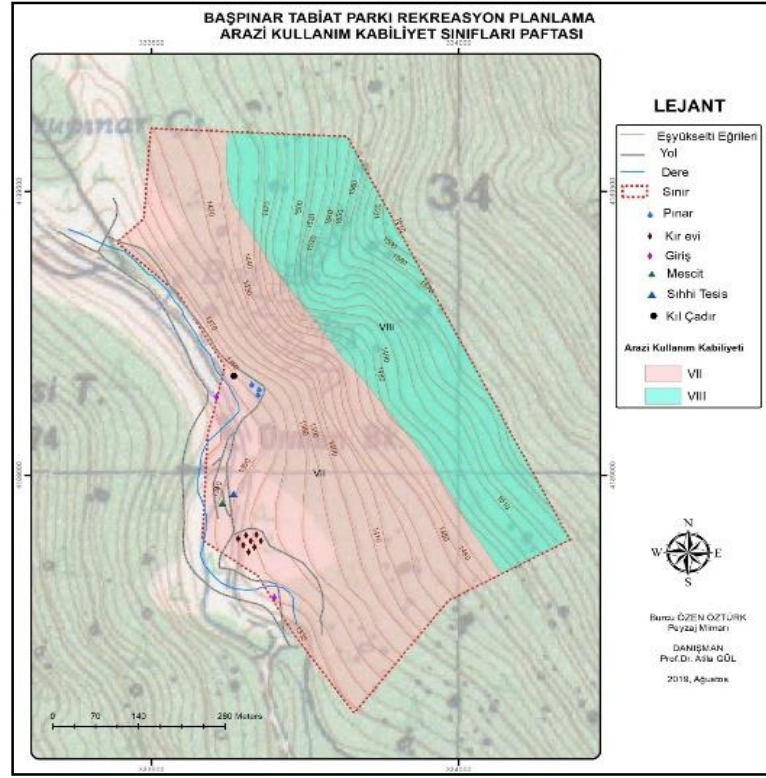
Şekil 5. BTP'nin yükseklik paftası ve % dağılımı

Tabiat Parkı genellikle meyilli ve kayalıktır. Toprak derinliği yer yer büyük farklılıklar göstermektedir. 1300-2152 m arasında değişen birçok tepe vardır. En önemli yükseltiler; Kısa Tepe (2152 m), Katran Tepe (2027 m), Boyalı Tepe (1979 m), Leylek Tepe (1713 m)'dir. Tabiat Parkı'nın içerisinde daha çok batı kısmında yer alan Aksu Çayı etrafında zamanla meydana gelen toprak taşınması haricinde parkta genel olarak toprak erozyonu görülmemiştir. Parkın doğu tarafında yer alan, zaman içerisinde oluşmuş olan taş-kaya erozyonu mevcuttur. Erozyon yaşanan yerin alt kısmında yer alan mevcut orman yapısı taşınan materyalin alanın daha çok kullanılan bölgelerine taşınmasını durdurmuştur (Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü, 2019). Taşınar Tabiat Parkı alanının genel toprak yapısı; kireçsiz kahverengi orman toprağı ve çıplak kayalık ve molozlardan oluşmaktadır (Temurçin, 2004). Verilere göre alanın tamamı killi balçıktır. BTP'inde alanın tamamı killi balçıktır (Şekil 6).

Şekil 6. BTP'nin toprak paftası ve % dağılımı

Arazi kullanım kabiliyet sınıflarına göre ise alanın %64'ü VII. Sınıf araziler oluştururken geri kalan %36'sı ise VIII. Sınıf arazidir (Şekil 7).

Şekil 7. BTP'nin arazi kullanım kabiliyeti sınıflandırma paftaları ve % dağılımları

İklimsel özellikler: Torosların üzerinde yer alan Başpınar Tabiat Parkı, Akdeniz iklim kuşağı ve karasal iklim kuşağı arasında geçiş niteliği taşımaktadır. Bu nedenle, Tabiat Parkı sınırları içerisinde karasal iklim ve Akdeniz iklimine ait özellikler yaşanmaktadır (Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü, 2019). BTP'ne civarındaki en yakın meteoroloji istasyonları Aksu ve Eğirdir ilçelerinde bulunmaktadır. Eğirdir Meteoroloji İstasyonu'nda ölçümü yapılmayan veriler Isparta Meteoroloji İstasyonundaki veriler kullanılmıştır. Eğirdir, kışları serin, yazları ılık, nemli bir iklime sahiptir. 1981-2010 iklim dönemi yıllık ortalama sıcaklığı 12,4°C, yıllık ortalama yağışı ise 793,8 mm'dir. Eğirdir'in uzun yıllar maksimum sıcaklığı 38,6°C, uzun yıllar minimum sıcaklığı -14,9°C'dir. Eğirdir, 142,8 mm yağış ile aralık ayında en fazla yağışı alır (Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü, 2019).

BTP, çevresindeki su ve kara ekosistemlerin bir parçası durumundadır. Tabiat Parkı çevresine hâkim durumda olan sucul ekosistemi temsilen akarsu/dere ekosistemi ve karasal ekosistemleri temsilen orman ekosistemi Tabiat Parkı sınırları içerisinde de temsil edilmektedir. Alan içerisinde sucul ekosistem akarsu/dere ekosistemi olarak temsil edilmektedir. Tabiat Parkı ile doğrudan ilişkili olan Aksu çayı, Yayla deresi ve Başpınar su kaynakları yaz kış akan akarsular olup, Köprülü Kanyon Milli Parkı'nın en önemli kaynak değerlerinden olan Köprüçayı'nın en üst havzasında yer almaktadırlar. Aksu çayının yaklaşık olarak 1,0 km'lik bölümü Tabiat Parkı içerisinde yer almaktadır. Tabiat Parkının yaklaşık %11,0'lik bölümü alansal olarak akarsu /dere ekosisteminin etkisi altındadır. Bu bölgelerde sucul ekosistem öğeleri olan flora ve fauna değerleri yer almakta olup, çeşitli dış etkiler nedeni ile bozulmamıştır (Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü, 2019).

Tabiat Parkının en önemli unsuru olan kesintisiz yıl boyunca akan Aksu Çayı, birçok sucul bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapmaktadır. Tabiat Parkının ekolojik değerlerini, akarsu/dere ekosistemi ve orman ekosisteminin bir arada olması sayesinde zenginleşmektedir. Akarsu/dere ekosistemini; Aksu Çayı, Sorgun Barajı, Yayla deresi temsil etmektedir. Bu yapı Köprülü Kanyon Milli Parkını önemli kaynak değeri olan Köprüçayı'nın üst havzasını oluşturmaktadır. Orman ekosistemini; iğne yapraklı ormanlar, yapraklı ormanlar, step ve kaya vejetasyonu oluşturmaktadır.

Tabiat Parkının doğu sınırına kadar olan ve yaklaşık 1.900 m üzerindeki bölümler yüksek dağ (subalpin) ekosistemleri olarak temsil edilmektedir ki bu bölgede dağ bozkırı, kayalık habitatlar yer almaktadır. Bu alanların batısında bulunan ve Aksu Çayı'na kadar olan ve Tabiat Parkı içerisinde yer alan bölümlerde

yer alan doğal iğne yapraklı ormanlar, yapraklı ormanlar, kaya vejetasyonu orman ekosistemini oluşturmaktadır. Orman ekosistemi BTP'nin yaklaşık %89'unda temsil edilmektedir. Tabiat Parkı alanındaki kayalıklarda ve yüksek kesimlerinde bu vejetasyon tipi görülür, genel olarak karanfil (*Dianthus spp.*), çan çiçeği (*Campanula spp.*), korukgiller (*Sedum spp.*), andız otu (*Inula spp.*), kaya ölmezi (*Helichrysum chasmolycicum*), böbret altınotu (*H. compactum*), kumotu (*Arenaria spp.*), deyneğiller (*Asyneuma spp.*), kekik (*Thymus spp.*), şalbagiller (*Salvia spp.*), türleri görülmektedir (Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü, 2019).

Başpınar Tabiat Parkı'nda yer alan Aksu Çayı ve su kaynakları, bitki çeşitliliği, çadırli kamp potansiyeli varlığı, yayla turizminin olması, doğal güzellikleri ve dört mevsim turizm yapılabilmesi açısından yüksek rekreasyonel potansiyele sahiptir.

Tabiat Parkının tüm bu manzara özelliğinin yanı sıra, parkın içinde günübirlik kullanım alanları ve kır evleri de bulunmaktadır. Alana mevcut iki giriş ile kontrol ünitelerinden geçerek ulaşılır. Alanda günübirlik kullanma ilişkin üst yapı birimleri mevcuttur. İki adet giriş kontrol ünitesi, 1 adet kıl çadır, 8 adet kır evi, 1 adet sıhhi tesis binası, 1 adet mescit, 2 adet ahşap köprü ve 5 adet kameriye mevcuttur. Alt yapı birimleri olarak trafo ve fosseptik sistemleri mevcuttur. Alandaki mevcut rekreasyonel yapılar Şekil 8'de gösterilmiştir.

a- Kır evleri

b- kameriye

c- Kıl çadırı

d- Giriş takı

Şekil 8. Başpınar Tabiat Parkı'ndaki rekreasyonel yapılar

Tabiat parkı içinde çeşitli rekreatif etkinlikler için potansiyel bulunmakla birlikte yakın çevresindeki rekreasyonel alanlar nedeniyle çekim özelliğine sahiptir. Tabiat Parkı'ndaki kullanıcılar genellikle pınar ve çevresini piknik etkinlikleri için yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Başpınar Tabiat Parkı ve etrafında doğa yürüyüşü (trekking ve hiking) başta olmak üzere, botanik turu, fotoğraf çekme, safari, bisiklet, sportif olta balıkçılığı, yaban hayatı gözlemciliği, köy turları, kamp turizmi gibi ekoturizm etkinlikleri gerçekleştirilebilir. Kış mevsiminde parktan ulaşımı kolay olan Dedegöl Dağları'na kayak turizmi için gelen ve yaz aylarında özellikle Antalya'dan yayla turizmi için gelen kullanıcıların kalabileceği kır evleri de mevcuttur.

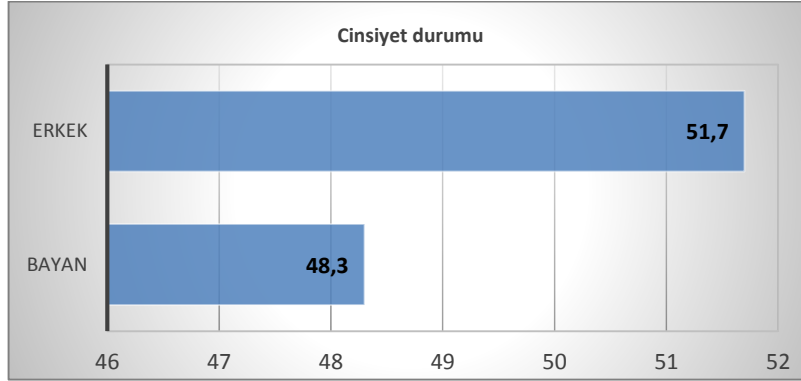
3.2. Anket Verilerin Analizleri ve Değerlendirilmesi

BTP'nda yapılan anket çalışmaları kapsamında ankete katılanların demografik ve sosyo ekonomik durumlarına ilişkin veriler, rekreatif etkinliklere katılım sıklıkları, hangi rekreatif etkinlikleri tercih

ettikleri ve rekreatif etkinliklere katılmalarını etkileyen faktörlerin neler olduğunu belirleyen veriler yüzde değerleri ile değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

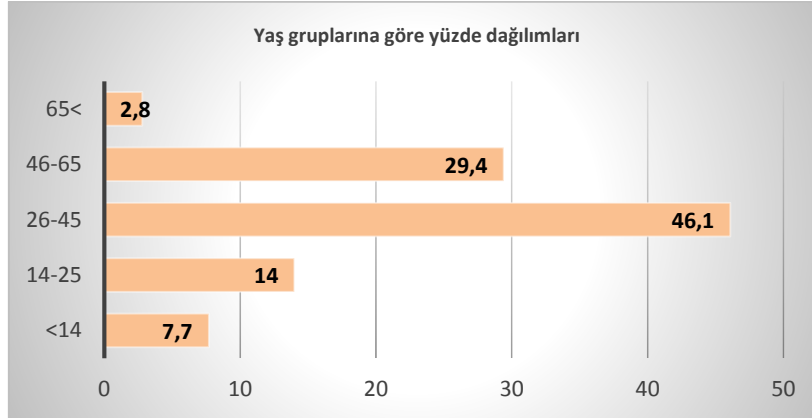
3.2.1. Ankete katılanların genel profili

Anket verilerine göre BTP’nda ankete katılanların %51,7’si erkek olup %48,3’ü ise kadındır (Şekil 9).

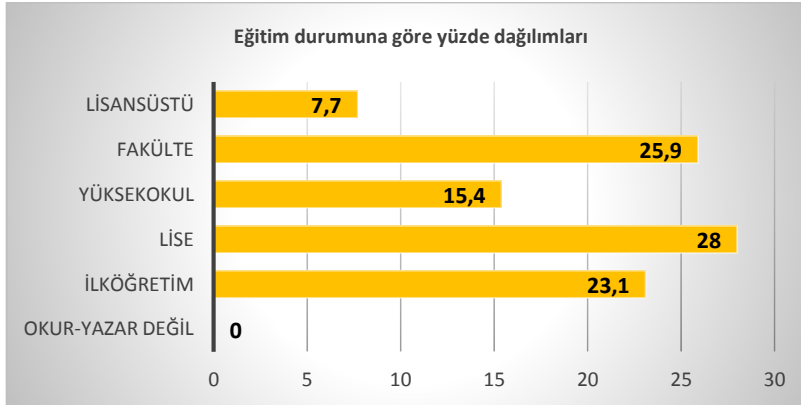
Şekil 9. Ankete katılanların cinsiyet durumuna göre yüzde dağılımları

Alanda soruları cevaplayan ziyaretçilerin yaşları ise %7,7’si 14 yaş ve altı, %14’ü 14 ile 25 yaş arası, %46,1’i 26 ile 45 yaş arası, %29,4’ü 46-65 yaş arası ve son olarak 65 yaş üzeri %2,8 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların yaş oranları incelendiğinde ise gençlerin ve orta yaş gruplarının alana daha fazla gelmiş olduğu görülmüştür (Şekil 10).

Şekil 10. Ankete katılanların yaş gruplarına göre yüzde dağılımları

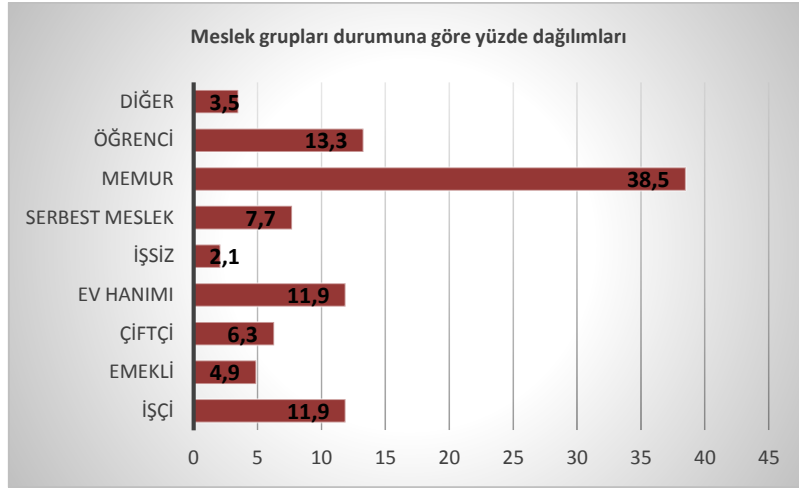
BTP’nda ankete katılan ziyaretçilerin eğitim durumları; %23,1’i ilköğretim, %28’i lise, %15,4’ü yükseköğretim, %25,9’ü fakülte, %7,7’si de lisansüstü olarak belirlenmiştir (Şekil 11).

Şekil 11. BTP’nda ankete katılanların eğitim durum yüzdesi

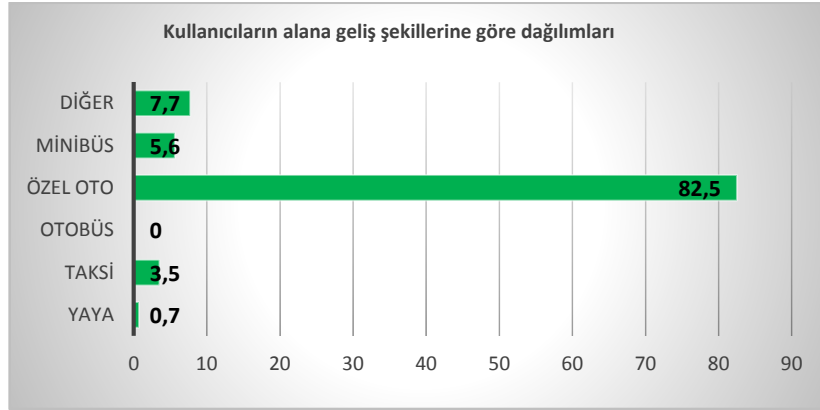
BTP’nda ankete katılanların meslek grupları ise; %13,3’ü öğrenci, %38,5’i memur, %7,7’si serbest meslek, %2,1’i işsiz, %4,9’u emekli, %11,9’u ev hanımı, %6,3’ü çiftçi, %11,9’u işçi ve %3,5 diğer meslek

grupları olarak belirlenmiştir. Meslek grupları incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun (%38,5) memur olduğu belirlenmiştir (Şekil 12).

Şekil 12. BTP'nda ankete katılanların meslek grupları yüzdesi

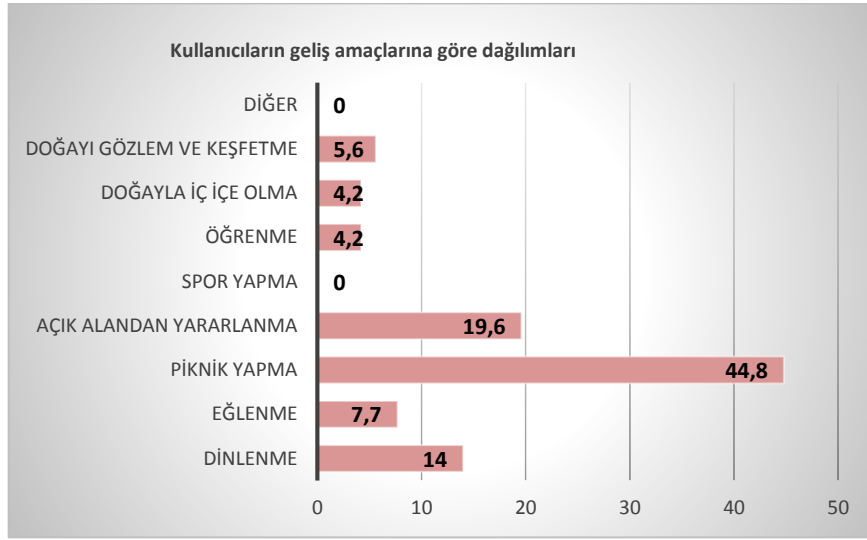
BTP'nda ankete katılanların alana %82,5'i özel araç, %5,6'sı minibüs, %11,7'si bisiklet ve %3,5'i taksi ve geriye kalan %7,7'lik kısmın ise diğer araç türleriyle geldiği belirlenmiştir (Şekil 13).

Şekil 13. BTP'na ulaşım tercihlerine göre % dağılımları

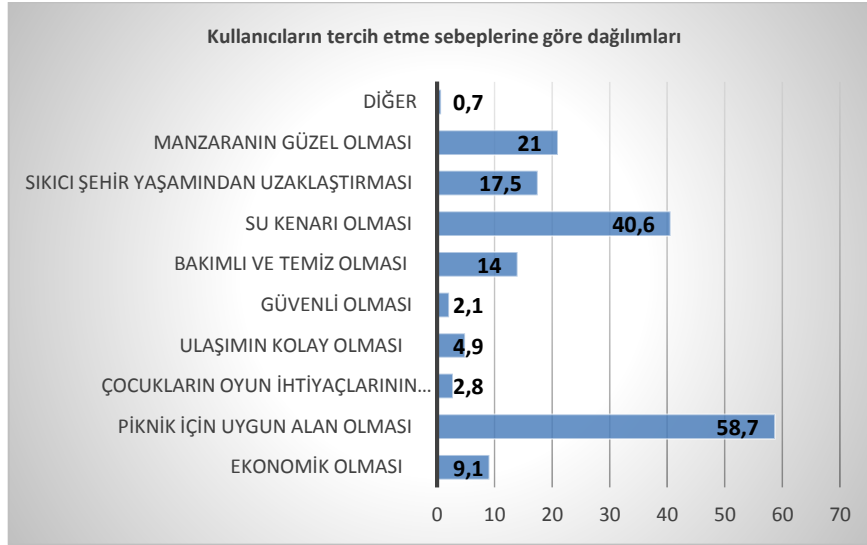
3.1.2. Ankete katılanların rekreasyonel tercihlerine ilişkin bulgular

BTP'nda ankete katılanların alana geliş amaçlarına göre cevapları %5,6'sı doğayı gözlem ve keşfetme, %4,2'si doğayla iç içe olma, %4,2'si öğrenme, %19,6'sı açık alandan yararlanma, %44,8'i piknik yapma, %7,7'si eğlenme ve %14'ü dinlenmek için geldiğini belirtmiştir. Spor yapma ve diğer seçeneklerini tercih eden kullanıcı çıkmamıştır (Şekil 14). Anket sonuçlarına göre Tabiat Parkı'na geliş amaçlarının başında piknik etkinlikleri gelmektedir.

Şekil 14. BTP'na geliş amaçlarına göre % dağılımları

BTP'nda ankete katılanların alanı tercih etme sebeplerine verdikleri cevaba göre dağılımları, manzaranın güzel olması %21, sıkıcı şehir yaşamından uzaklaştırması %17,5, su kenarı olması %40,6, bakımlı ve temiz olması %14, güvenli olması %2,1, ulaşımın kolay olması %4,9, çocukların oyun ihtiyacının karşılanması %2,8, piknik için uygun alan olması %58,7, ekonomik olması %9,1 ve diğER seçeneğini %0,7 oranında kişi tercih etmiştir (Şekil 15). Su kenarı ve piknik için uygun olması ziyaretçilerin Tabiat Parkı'nı tercih etme sebeplerinin başında gelmektedir.

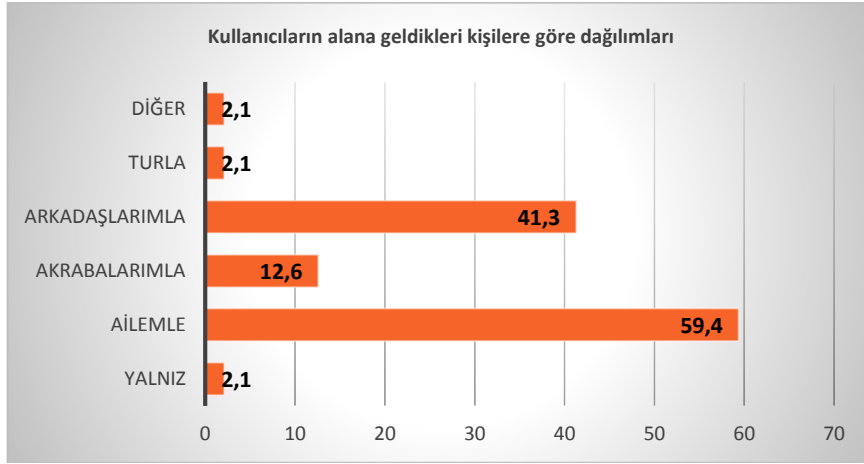
Şekil 15. Kullanıcıların alanı tercih etme sebeplerine göre % dağılımları

BTP'nda ankete katılan kullanıcılardan %0,7'si haftada bir kez geldiğini, %4,9'u on beş günde bir kez, %23,8'i ayda bir, %14'ü üç ayda bir ve %20,3'ü altı ayda bir, %11,9 diğER kısmın ve %24,5'i yılda bir kez geldiklerini belirtmiştir (Şekil 16). Bu sorunun sonucu incelendiğinde ise gelen ziyaretçilerin çoğunluğu yılda bir kez gelmeyi tercih etmektedir.

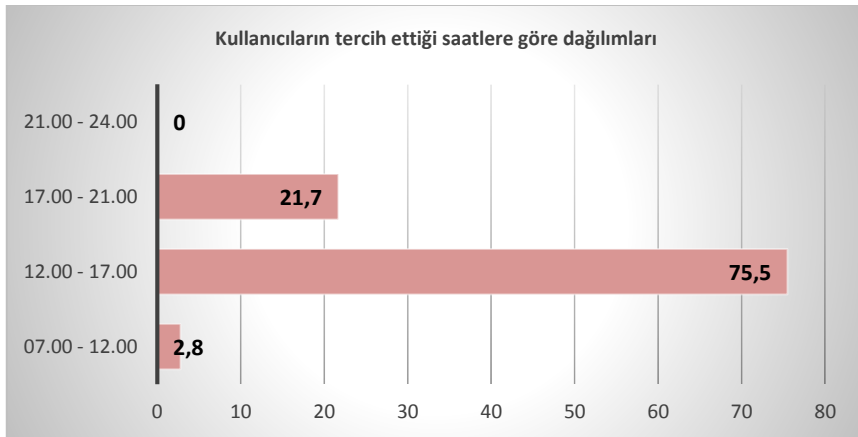
Şekil 16. Kullanıcıların geliş sıklıklarına göre % dağılımları

Ankete katılan kullanıcılardan %2,1'i turla, %41,3'ü arkadaşları ile %12,6'sı akrabaları ile %59,4'ü aileleriyle ve %2,1'i diğer alternatifler ve %2,1'i yalnız geldiklerini belirtmiştir (Şekil 17). Verilen cevapların sonucunda ise gelen ziyaretçilerin çoğunluğu ailesiyle ve arkadaşlarıyla gelmeyi tercih etmektedir.

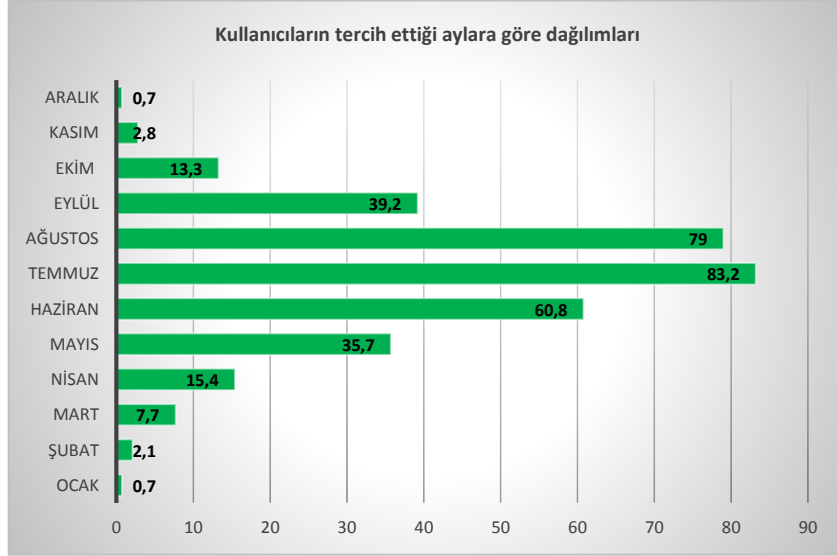
Şekil 17. Kullanıcıların alana geldikleri kişilere göre % dağılımları

BTP'nda ankete katılan kullanıcılardan %2,8'i öğleden önce, %75,5'i 12:00-17:00 arası, %21,7'si 17:00-21:00 arası alana geldiklerini bildirmişlerdir. 21:00-24:00 arası ise vakit geçiren kullanıcı yoktur (Şekil 18). Verilen cevapların sonucunda ise gelen ziyaretçilerin çoğunluğu 12:00-17:00 arasında gelmeyi tercih etmektedir.

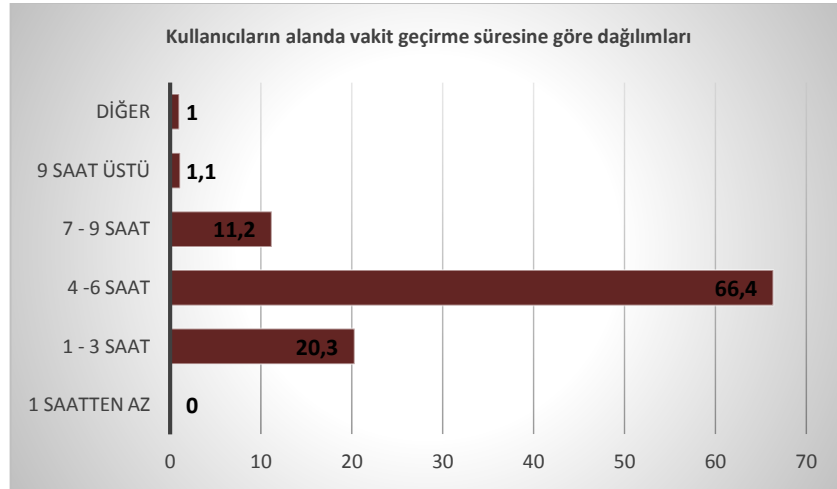
Şekil 18. Kullanıcıların tercih ettikleri saatlere göre % dağılımları

Ankete katılan kullanıcılardan %0,7'si ocak, %2,1'i şubat, %7,7'si mart, %15,4'ü nisan, %35,7'si mayıs, %60,8'i haziran, %83,2'si temmuz, %79'u ağustos, %39,2'si eylül, %13,3'ü ekim, %2,8'i kasım ve %0,7'si aralık aylarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Şekil 19). Verilen cevaplara bakıldığında ise gelen ziyaretçilerin çoğunluğu bahar ve yaz aylarında gelmeyi tercih etmektedir.

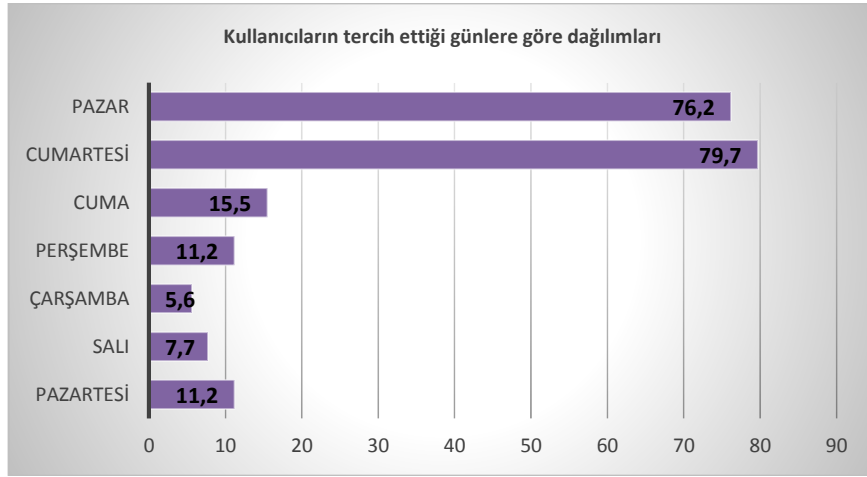
Şekil 19. Kullanıcıların tercih ettikleri aylara göre % dağılımları

BTP'nda kullanıcılardan %20,3'ü 1-3 saat, %66,4'ü 4-6 saat, %11,2'si 7-9 saat, %1'i diğer ve %1,1'i 9 saat üstü vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir (Şekil 20). Alana gelen kullanıcılardan 1 saatten az vakit geçirdiğini söyleyen olmamıştır.

Şekil 20. Kullanıcıların vakit geçirme sürelerine göre % dağılımları

Başpınar Tabiat Parkı'na gelmek için tercih edilen günler ise; %76,2'si pazar, %79,7'si cumartesi, %15,5'i cuma, %11,2'si perşembe, %11,2'si pazartesi, %7,7'si salı ve %5,6'sı çarşamba günleri tercih ettiğini belirtmiştir (Şekil 21). Ziyaretçiler çoğunlukla parka gelmek için hafta sonunu tercih etmektedir.

Şekil 21. Kullanıcıların tercih ettikleri günlere göre % dağılımları

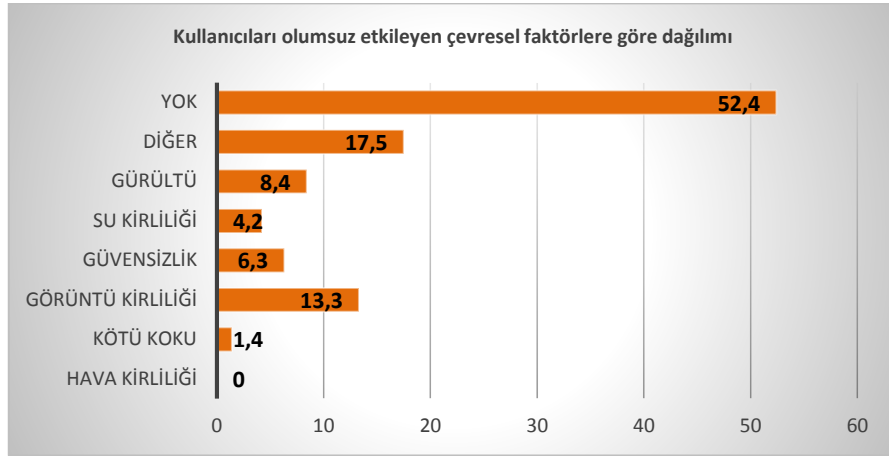
3.1.3. BTP'nin rekreasyon olanakları yeterlilik durum değerlendirmesi

BTP'nda kullanıcıların alanda kalmaları etkileyen etmenlere göre dağılımları; çevredekilerden rahatsız olma %3,5, hava koşulları %16,8, güvenlik olmayışı %9,1, ulaşım güclüğü %23,8, kalabalık %3,5, aydınlatma elemanlarının yetersizliği %19,6, yiyeceksiz gelme %1,4, vakit azlığı %30,1, aradığını bulamama %5,6, tenhalık %8,4, yönetim ve denetim eksikliği %10,5, diğer nedenler %12,6 ve fikri açıklamama %4,9 olarak belirlenmiştir (Şekil 22).

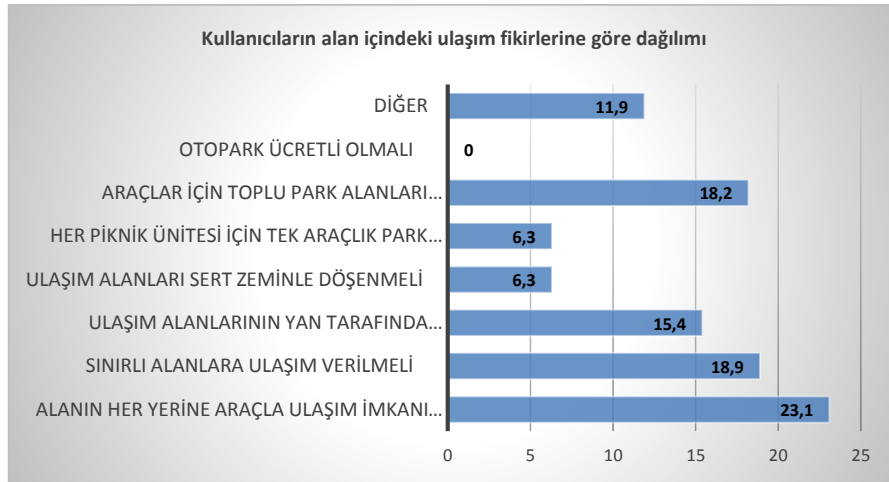
Şekil 22. Kullanıcıların alanda kalmayı etkileyen etmenlere göre % dağılımları

Ankete katılan kullanıcıların %52,4'ü olumsuz çevresel faktörün olmadığını, %17,5'i diğer alternatifler olduğunu %8,4'ü gürültü, %4,2'si su kirliliği, %6,3'ü güvensizlik, %13,3'ü görüntü kirliliği, %1,4'ü kötü kokunun kendilerini olumsuz etkilediklerini belirtmişlerdir (Şekil 23). Ankete katılanların büyük çoğunluğu kendilerini etkileyen olumsuz çevresel faktör olmadığını belirtmiştir.

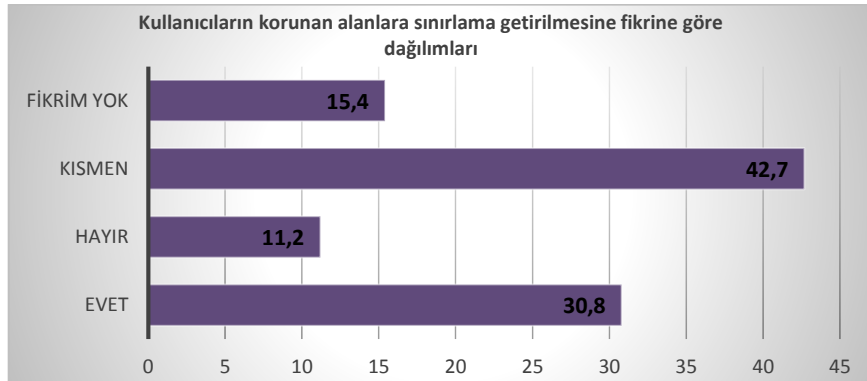
Şekil 23. Kullanıcıları etkileyen çevresel faktörlere göre % dağılımları

Başpınar Tabiat Parkı'nda kullanıcıların %18,2'si araçlar için toplu otopark ayrılmalı, %11,9'u diğer alternatifler, %6,3'ü her piknik ünitesi için tek araçlık park yeri ayrılmalı, %6,3'ü ulaşım alanları sert zeminle döşenmeli, %15,4'ü ulaşım alanlarının yan tarafında bisiklet ve yürüyüş yolu ayrılmalı, % 8,9'u sınırlı alanlara ulaşım verilmeli, %23,1'i alanın her yerine araçla ulaşım imkanı sağlanması gerektiğini belirtmiştir (Şekil 24). Alanda otopark ücretli olmalı diyen kullanıcı yoktur.

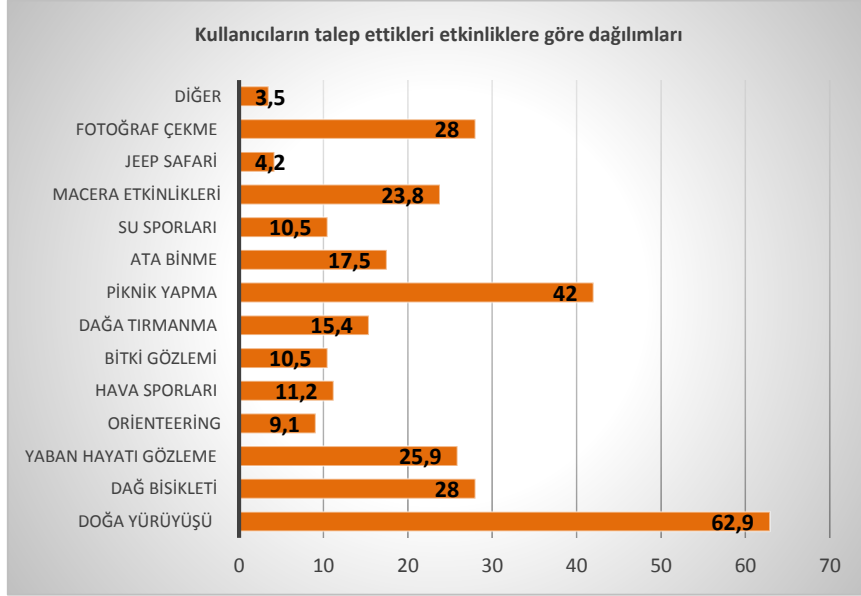
Şekil 24. Kullanıcıların alan içindeki ulaşımaya yönelik düşünceleri ve % dağılımları

BTP'nde kullanıcıların korunan alanlara sınırlama getirilmesine %15,4'ü fikrim yok, %42,7'si kısmen, %11,2'si hayır ve %30,8'i evet demiştir (Şekil 25).

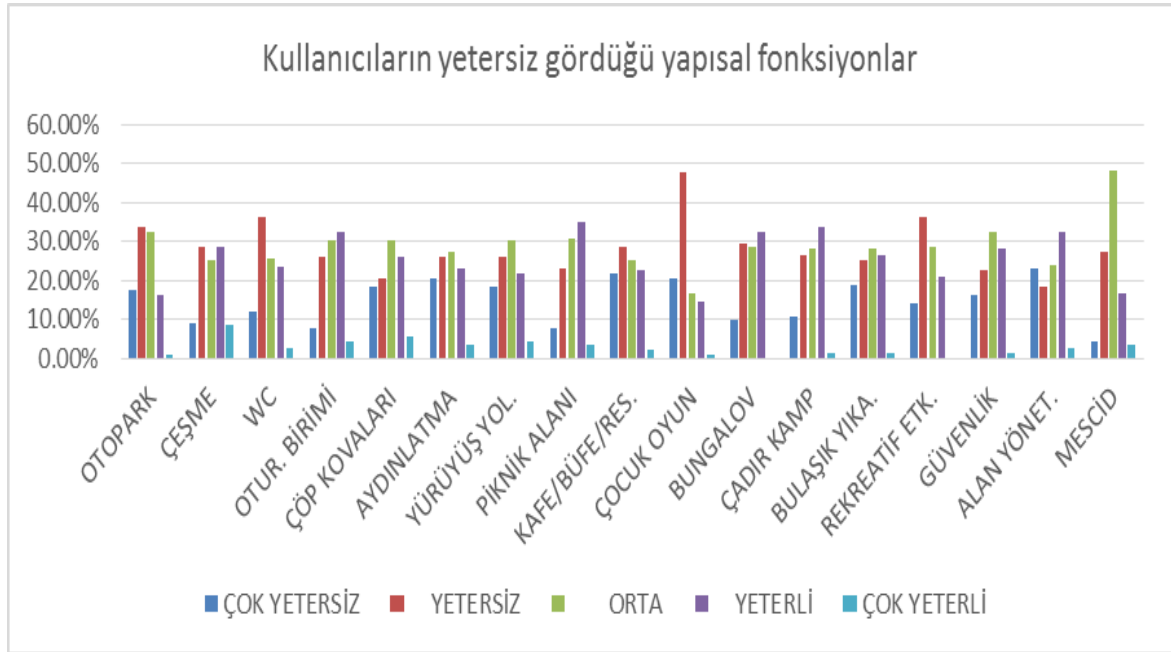
Şekil 25. Kullanıcıların korunan alanlara sınırlama getirilmesi fikrine göre dağılımları

BTP’nda kullanıcıların talep ettikleri etkinlikler içinde %28’i fotoğraf çekme, %3,5’i diğer, %4,2’si jeep safari, %23,8’i macera etkinlikleri, %10,5’i su sporları, %17,5’i ata binme, %42’si piknik yapma, %15,4’ü dağa tırmanma, %10,5’i bitki gözlemi, %11,2’si hava sporları, %9,1’i orienteering, %25,9’u yaban hayatı gözlem, %28’i dağ bisikleti, %62,9’u doğa yürüyüşünü tercih ettiklerini belirtmişlerdir (Şekil 26).

Şekil 26. Kullanıcıların talep ettikleri etkinliklere göre % dağılımları

Başpınar Tabiat Parkı’nda kullanıcıların yetersiz gördüğü yapısal fonksiyonlara göre otopark, çöp kovaları, aydınlatma, yürüyüş yolları, kafe, büfe çocuk oyun alanı, bulaşık yıkama yeri, alan yönetimi çoğunluk tarafından yetersiz bulunmuştur. Çadırli kamp alanı, bungalovlar, piknik alanı ve oturma birimi katılımcılar tarafından yeterli bulunmuştur (Şekil 27).

Şekil 27. Kullanıcıların yetersiz gördüğü yapısal fonksiyonlara göre % dağılımları

3.3. GZFT Analizi

Anket çalışması, ziyaretçi görüşleri, alanda yapılan gözlem ve incelemeler sonucunda görüşleri doğrultusunda BTP alanının “Güçlü ve Zayıf” yönleri ile “Fırsat ve Tehditleri” şu şekilde belirlenmiştir; (Çizelge 1).

Çizelge 1. BTP'nin mevcut durumun tespiti ve GZFT analizi

GZFT İçsel Faktörler	
BTP'nin güçlü yönleri	Alanın zayıf yönleri;
<ul style="list-style-type: none"> • “Doğal ve ekoturizm potansiyeline ve sürdürülebilir turizm açısından bozulmamış bir doğal bir çevreye sahip olması”, • Orman ve sulak alanları ekosistemlerini içerisinde barındırıyor olması dolayısıyla iyi derecede rekreasyon ve peyzaj değerine sahip olması, • Flora ile fauna konusunda zengin bir yapıya sahip olması, • Şehir hayatından uzak gürültüsüz ve temiz hava sağlayan alan olması, • Alanın içinden devamlı akan Aksu çayının geçmesi ve çok sayıda su pınarlarının olması, • Tabiat Parkı'nın batı sınırını teşkil eden orman yolunun Isparta Valiliği'nin 05.07.2017 tarih ve 2560 sayılı oluru ile yayla turizm alanı kapsamında 'bisiklet ve yürüyüş yolu' parkuru olarak ilan edilmiş olması, • Çeşitli rekreatif tesis ve etkinlik alanlarına sahip olması, • Doğa sporları, piknik etkinliği, olta balıkçılığı, yayla turizmi vb. farklı amaçlarla hizmet verme potansiyelinde olması, • Alanın topoğrafik yapısı açısından alanın büyük bir bölümü güneybatı ve batı yönüne bakması ve güneşlenme süresinin ortalama 11,8 saat olması nedeniyle rekreatif mevsim süresini ve kullanımını artırması vb. • BTP'nin yaklaşık %11,0'lik bölümü alansal olarak akarsu/dere ekosisteminin etkisi altında olması vb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rekreatif alanların mekânsal organizasyonlarının eksik veya yetersiz olması • Alan içi erişilebilirliğinin yetersiz olması, • Alana toplu ulaşım imkanlarının çok sınırlı olması, • Parka geliş yollarının, kıvrımlı, dar ve tehlikeli olması, • Otoparkın yetersiz olması, • Çocuk oyun alanlarının yetersiz olması, • Restoran, kafe, büfe ve çay bahçesi gibi tesislerin yetersiz olması, • Yapılabilecek rekreatif etkinliklerin sınırlı olması, • Alanın denetim ve kontrolünün yetersiz olması, • Alanda güvenlik ile ilgili endişelerin olması, • Yürüyüş yollarının yetersiz olması, • Altyapı çalışmalarında bazı noktalarda yetersiz olması, • Alanın yeteri derecede tanıtımının yapılmaması vb.
GZFT Dışsal Faktörler	
Fırsatlar;	Tehditler;
<ul style="list-style-type: none"> • Etrafında fazla sayıda korunan alan, kültürel ve turistik değer bulunması, • Kırsal turizm potansiyelinin yüksek olması, • Turizm merkezlerine (Antalya) yakın olması, • Aksu Zindan mağarasına çok yakın olması, • Sorgun Barajının yakınında olması, • Kış turizmi açısından öneme sahip olan Dedegöl Dağı ulaşım yolunun üzerinde olması, • Yakınlarında sahayla bağlantılı olarak MYO bulunması, • Eğlence-dinlenme ve av turizmi, dağcılık ve trekking gibi değişik turizm etkinliklerini gerçekleştirmeyi sağlayacak fırsatlara sahip olması vb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aksu çayında kontrolsüz balık tutma faaliyetlerinin olması, • Kontrolsüz av faaliyetlerinin olması, • Kontrolsüz rekreatif turizm-yaylacılık yapılması, • Kontrolsüz otlatma yapılması, • Yaz mevsiminde Sorgun Deresi'nin su seviyesi ve debisindeki azalma, • Yaz mevsiminde olabilecek yangın riski, • Başpınar su kaynağından su alım talebinin bulunması, • Alandaki önemli bitki türleri ve fauna üzerindeki insan baskısı

3.4. Anket ve GZFT Sonuçlarının İrdelenmesi ve Tartışma

Rekreatif turizm açısından önem taşıyan BTP'nin mevcut potansiyelinin ve alana yönelik kullanıcı tercihlerinin belirlenmesi, gelen ziyaretçilerin görüşleri doğrultusunda rekreasyon alanının daha verimli olması açısından neler yapılabileceği, bireylerin rekreatif etkinliklere katılmasını engelleyen faktörlerin olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla anket uygulaması yapılmıştır. Gelen ziyaretçilere uygulanan anket sonuçlarına göre;

- ❖ BTP'nde ankete katılanların %51,7'si erkek ve %48,3'ü ise kadındır. Alanda soruları cevaplayan ziyaretçilerin çoğunluğunun yaşları 26 ile 45 yaş arası değişmekte olup, 65 yaş üzeri %2,8 olarak belirlenmiştir. Buna göre; çoğunlukla genç ve orta yaş gruplarının alanı ziyaret ettikleri söylenebilir. Ayrıca eğitim düzeyleri açısından bakıldığında katılımcıların çoğunluğunun lise mezunu olduğu ve meslek gruplarının çoğunluğu %38,5 ile memurların olduğu ortaya çıkmıştır. Roovers, Hermy ve Gulinck'ne (2002) göre ziyaretçilerin cinsiyeti, yaşı, gelir düzeyi ve alana geldikleri yer ve tercih ettikleri mevsim bilgileri rekreatif aktivitelerin belirlenmesinde önem arz eden değişkenlerdir.

- ❖ Ulaşım aracı olarak ise özel aracın daha çok tercih edildiği belirtilmiştir. Rekreatif faaliyetler rahatlama ve özgürlük gibi kişisel doyum sağlamaya yönelik faaliyetler olması dolayısıyla özel araç kullanımının verdiği rahatlık yönüyle en çok tercih edilen taşıma türü olmaktadır. Diğer taraftan, alana ulaşım sağlayan toplu taşıma aracı olmayışı eksiklik olarak dile getirilmiştir.
- ❖ Alanı kullananların büyük çoğunluğu piknik yapmak ve dinlenme amacıyla geldiğini belirtmiştir. Katılımcılar alanda rekreatif etkinliklerin yetersiz olduğu konusunda hemfikir olup farklı etkinliklerle alanın daha da cazip hale getirilmesini talep etmişlerdir. Akten (2003) ve Nayir (2009)'a göre Isparta yöresindeki rekreasyon alanlarından beklenen hizmet ve işlevi barındırmaktan uzak olduğunu ifade etmiştir. Akten (2003) tarafından piknik yapmanın Isparta halkı tarafından en çok tercih edilen rekreatif faaliyet olduğu belirtilmiştir.
- ❖ Tabiat parkının seçme tercihlerinin başında; piknik için uygun alanların bulunması, su kenarı olması ve manzaranın güzelliği gelmektedir. Schroeder (1982)'e göre kentte yaşayan insanlar için özellikle doğal yeşil alanlar ve su alanlarının daha fazla çekici olduğunu vurgulamıştır.
- ❖ Katılımcıların çoğunluğunun alana yılda bir kez geldikleri görülmüştür. Kullanıcılar alana aileleri ve arkadaşlarıyla gelmeyi tercih etmektedirler. Alana gelenlerin sadece %2,1'i alana yalnız geldiklerini belirtmişlerdir.
- ❖ Kullanıcıların %75,5'lik oranı alana gelmek için öğleden sonrayı tercih etmişlerdir. Hangi ayları tercih ediyorsunuz sorusuna verilen cevaplara bakıldığında ise gelen misafirlerin çoğunluğu bahar ve yaz aylarında gelmeyi tercih etmektedir. Daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde özellikle haziran-ağustos aylarında tabiat parkları daha yoğun ziyaret edilmektedir.
- ❖ Tabiat parkına gelen kullanıcıların çoğunluğu alanda 4-6 saat vakit geçirmekte olduğunu söylemiştir. Alana gelen kullanıcılardan 1 saatten az vakit geçirdiğini söyleyen olmamıştır.
- ❖ Katılımcıların çoğunluğunun alana hafta sonu geldiği gözlemlenmiştir. Cumartesi ve Pazardan sonra alana gelmek için en çok cuma günü tercih edilmektedir. Akten (2003)'e göre kentlerde yaşayan insanlar, yoğun geçirilen bir haftanın stresini atmak için rekreasyonel faaliyetlerde bulunmakta, dolayısıyla daha çok hafta sonunu tercih etmektedir.
- ❖ BTP'nda kullanıcıların alanda kalmalarını etkileyen etmenlerin başında vakit azlığı gelmektedir. Ulaşım gücü ise %19,6 ile ikinci sebep olarak gösterilmiştir. Alanda %52,4 ile büyük çoğunluk kendilerini etkileyen olumsuz çevresel faktör olmadığını belirtmiştir. Demir (2001)'e göre, katılımı etkileyen etmenlerin başında; rekreasyonel etkinliklerin çekiciliği, mesafe, zaman, mevsimler ve kişisel tercihlerdeki farklılıklar geldiği ifade edilmiştir.
- ❖ Alana gelen kullanıcıların çoğunluğu toplu otopark yerini tercih etmektedir. Otoparkın ücretli olmasını isteyen kullanıcı çıkmamıştır. Müderrisoğlu ve ark. (2005)'e göre, otopark alanlarındaki yetersizlik ile yol kenarına yapılan otoparklar rekreasyon alanlarındaki memnuniyetsizliği arttırmaktadır.
- ❖ Korunan alanlara sınırlama konusunda kullanıcıların çoğunluğu kısmen ve evet cevaplarını vermişlerdir.
- ❖ BTP'nda kullanıcılar; talep ettikleri rekreatif etkinliklerin çoğunlukla doğa yürüyüşü, piknik yapma ve fotoğraf çekme olduğunu belirtmişlerdir.
- ❖ Ankete katılan kullanıcılara göre alanda yetersiz görülen fonksiyonların başında otopark, çöp kovaları, aydınlatma elemanları, yürüyüş yolları, çocuk oyunları, alan yönetimi ve rekreatif etkinlikler gelmektedir. Tabiat parkında yeterli görülen fonksiyonlar ise piknik alanları, çadırli kamp alanları, bungalov evler ve oturma birimleridir.
- ❖ Ankete katılan ziyaretçilerin alana yapılacak olan tesislerin doğal yapıyı bozmadan yapılmasını, alanda hangi kısımda ateş yakılıp hangi kısımda ateş yakılmaması gerektiğinin belirtilmesini, alana ulaşım sağlanan yolun düzenlenmesi ve toplu taşıma araçlarının olmasını, alanda temizlik ve bakım konularına daha fazla hassasiyet gösterilmesini, kullanıcıların geç saatlere kadar durabilmesini sağlamak için aydınlatma elemanlarının ve güvenliğin artırılmasını, alanın reklam ve tanıtımının daha fazla yapılmasını vb. konularda öneriler getirmişlerdir.
- ❖ GZFT sonucunda alanın en güçlü yönlerinin başında bozulmamış doğal bir çevreye sahip olması, hem orman hem de sulak alan ekosistemi barındırıyor olması ve bunun sonucunda zengin bir flora ve faunaya sahip olması gelmektedir. Yapılan planlamalarda öncelikle doğal yapıya zarar verilmemesi ilk hedef olmalıdır. Şehir hayatından uzak, gürültüsüz ve temiz havası parkın tercih

edilmesinin diğere bir nedenidir. Alanın içerisinden geçen Aksu ayı parkı daha çekici hale getirmiştir. Yapılacak her türlü planlamada alan içi su kaynaklarının korunması ve kirletilmemesi önem arz etmektedir.

- ❖ GZFT sonucunda alanın en zayıf yönlerinin başında mekânsal organizasyonların yetersiz olması gelmektedir. Anket sonuçlarına paralel parka gelen ziyaretçilerin eksik gördüğü mekânsal alanlar tamamlanarak ziyaretçilerin daha uzun süre kalmaları sağlanmalıdır. Tabiat parkına gelen yolların dar ve kıvrımlı olması aynı zamanda toplu taşımanın yetersizliği yine alan için ciddi bir eksikliği oluşturmaktadır. Yolların bakımının yapılması ve toplu taşımanın arttırılması gelen ziyaretçi sayısını arttıracaktır.

3.5.BTP Rekreatiyonel Planlama Konsept Yaklaşım nerisi

Isparta ilinin önemli tabiat parklarından biri olan BTP; Aksu ayı'nın kaynağı ve bozulmamış orman dokusu olması dolayısıyla akarsu ve ormanı bir arada barındıran doğal peyzaj güzellikleri ile açık hava rekreasyon faaliyetlerine imkan sunmaktadır. Özellikle Yrk kültürünün yaşandığı, yöre halkının dinlenme ve çoğunlukla piknik amaçlı tercih ettiği alandır. Piknik dışında tabiat parkında ve yakın çevresinde başta doğa yürüyüşü olmak üzere, manzara seyir, fotoğraf çekimi, bisiklet gezileri, olta balıkçılığı, kamp turizmi, yaban hayatı gözlemciliği, köy turları gibi ekoturizm faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. BTP rekreatiyonel planlama ilkeleri;

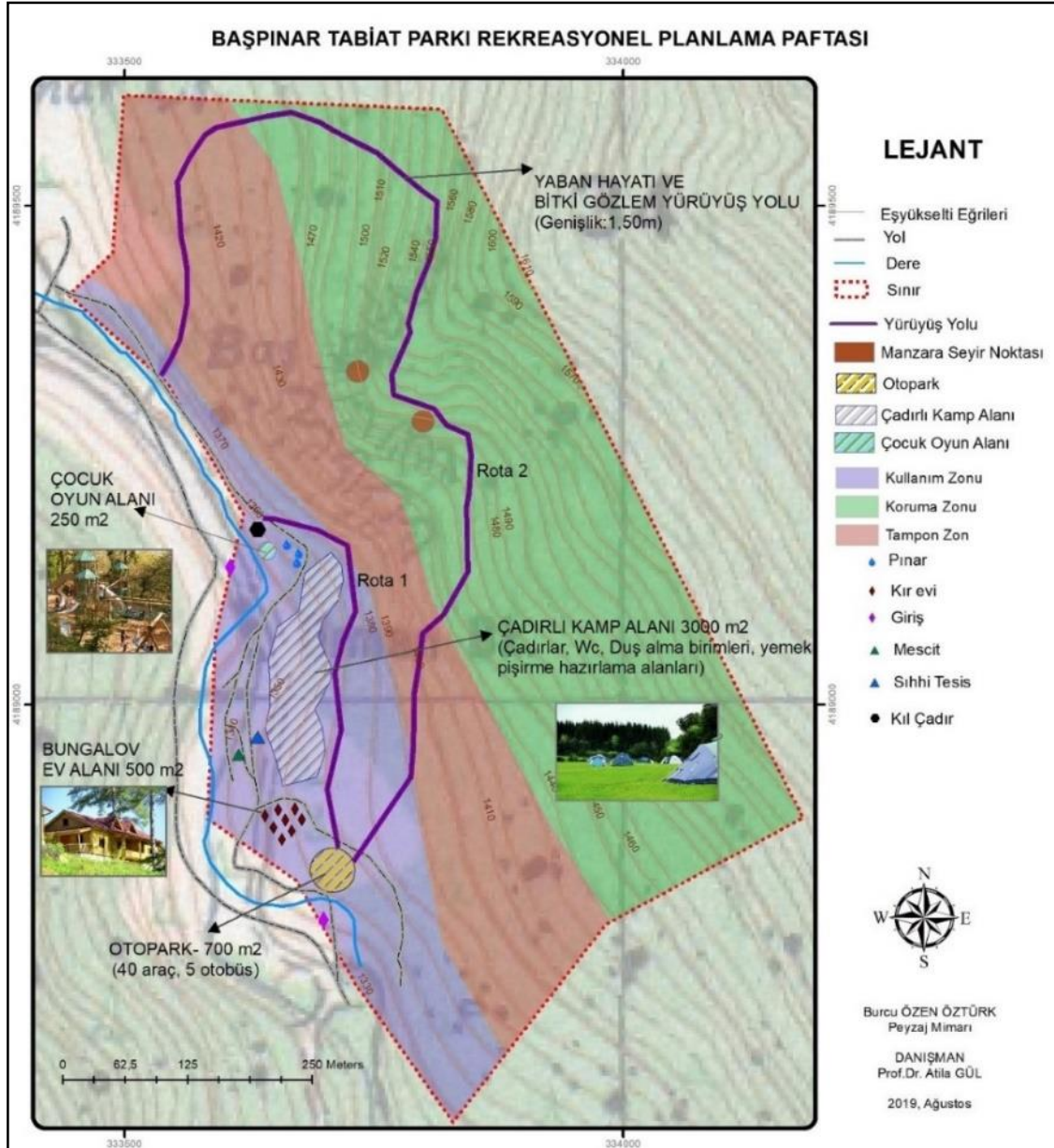
- ❖ Mevcut doğal ve kültürel kaynak değerlerin korunması ve sürdürülebilirliğin sağlanması, özellikle pınarların ve akarsuyun korunması,
- ❖ Alanda koruma ve kullanma dengesinin gözetilmesi,
- ❖ Parkta kullanım ve koruma zonlarının ayrılması,
- ❖ Alandaki ziyaretçi veya kullanıcıların ihtiyaçları ve taleplerinin optimal düzeyde karşılanması ve parkta kalış süresini uzatılması,
- ❖ Alanda rekreatif tesis ve etkinlik sayısının arttırılması ve amaca göre mekânsal düzenlemelerin yapılması,
- ❖ Alan gelen ziyaretçi veya kullanıcıların doğa farkındalığının arttırılması
- ❖ Yre insanlarına gelir arttırmaya yönelik seçeneklerin oluşturulması
- ❖ Park içerisinde kullanılacak malzeme veya materyallerin doğal dokuya ve karaktere uyumlu olması, gibi amaçlar ve ilkeler belirlenmiştir.

Tabiat Parkları gibi korunan doğal alanların temel amaı, Türkiye'deki mevzuatla gelecek nesiller için doğal alanların doğal, kültürel ve görsel değerlerini korumak ve sürdürülmesinin sağlamak olmalıdır. Ayrıca ziyaretçilerin rekreatiyonel talep ve ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Bu nedenle, korunan alanları planlarken ve yönetirken kullanım ve koruma dengesi kesinlikle sağlanmalıdır (Pehlivanoğlu, 1987; Gl ve ark., 2006).

Bu kapsamda BTP sürdürülebilir koruma ve kullanımına yönelik rekreatiyonel planlama stratejisi göz önüne alınarak; parkın koruma zonu, tampon zonu ve kullanım zonu olarak ayrılması uygun görülmüştür. Bu doğrultuda tabiat parkının mevcut durumuna uygun olarak koruma ve kullanım zonlarına yönelik rekreatiyonel planlama konsepti geliştirilmiştir (şekil 28).

- **a: Koruma zonu:** ekirdek koruma zonu olarak ayrılmış olan alan; mevcut bitki türleri, yaban hayatı ve toprak kaynaklarının korunması amaçıyla ayrılmış alandır. Yaklaşık olarak 19 ha alandır. Bu zonda kullanım söz konusu olmayıp sadece ekoturizm etkinliklerine ve mevcut koşullara göre sınırlı düzeyde izin verilmesi öngörülmüştür
- **b: Tampon zon:** Geçiş zonu olarak ayrılan bu alan yaklaşık 11 ha byklğindedir ve çekirdek zonun korunması ile kullanım alanlarının etkilenmemesi amaçıyla hem koruma hem de kullanıma yönelik rezerv alanı olarak öngörülmüştür.
- **c: Kullanım zonu:** BTP için önerilen planlamada kullanım zonu olarak ayrılan alan ise 9,5 ha byklğindedir. Gnbirlik piknik alanları, konaklamalı tesis alanları, etkinlik rotaları, otopark, ocuk oyun alanı, adırlı kamp alanlarını kapsayan alanlar kullanım zonunu oluşturmuştur. Kullanım zonunda temel amaç doğayı koruyarak kullanıma açmaktır.

Ziyaretçilerin Tabiat Parkı'nı tercih etmelerinin en büyük nedeni olan ve kullanım zonu içinde yer alan pınarlar ve akarsuyun korunması hem ziyaretçiler hem de doğal yaşamın parçası olarak önem arz etmektedir. Ziyaretçilerin katı-sıvı atıklarının dereye ve pınarlara karışmaması öngörülmüştür. Aksu çayının korunması ve kirlenmemesi için her türlü önlem alınması gerekmektedir. Kullanma zonunda mevcut iki adet giriş kontrol noktası bulunmaktadır. Giriş takının geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Alana girdikten sonra yaşanan ilk sıkıntı yeterli otopark alanının bulunmamasıdır. Parka gelenlerin büyük çoğunluğu özel araçları ile alana geldikleri için öncelikli çözümlenmesi gereken konu otoparktır. Bu kapsamda 40 araçlık her biri 3x5 metre boyutlarında toplam 600 m² ve 5 otobüs için 8x2,5 metre boyutlarında toplam 100 m² otopark alanının Tabiat Parkı için yeterli olacağı ve özellikle araçların büyük kısmının parkın girişinde toplu olarak park edilmesi düşünülmüştür. Otopark alanının doğal kayrak taşından yapılması planlanmıştır. Alanda engelli ve yaşlılar için bazı kameryelerin yanında teklî otoparkların yapılması da öngörülmüştür.

Şekil 28. BTP Rekreasyonel planlama konsept paftası

Alanın ziyaretçi potansiyeline göre sekiz adet olan bungalov evlerin yeterli olduğu gözlemlenmiştir. Parkın içinde çadırli kamp alanı olarak ayrılacak bölümünde özellikle yaz mevsiminde bölgeye gelen Yörüklerin kaldığı bilinmektedir. Buna bağlı olarak park alanında çadır kurulabilmesi için bir alan ayrılarak çevre düzenlemesi gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Çadırli kamp alanı; her bir çadırli kamp birimi için 80 m² kullanım sahası ayrılarak 40 adet çadır kapasitede olacak şekilde düşünülmüştür.

Bu kapsamda BTP kullanım alanında günlük kullanıma yönelik; 4 lavabolu iki adet bulaşık yıkama yeri, yemek hazırlama ve pişirme yeri, iki adet kadın tuvaleti, iki erkek tuvaleti ve bir adet engelli tuvaleti, kadın ve erkekler için ikişer adet duş yapılmasının yeterli olacağı öngörülmüştür. Kamp alanında çöplerin toplanması büyük önem taşıdığından alanda kapalı büyük çöp konteynerleri ve yollara çöp kutularına yer verilmiştir. Ziyaretçilerin alanı rahatça kullanabilmeleri için gerekli aydınlatma elemanları ve piknik masaları planlanmıştır. Alanda kır lokantası olarak kullanılan kıl çadırı revize edilerek doğal yapıya uygun şekilde planlanarak daha kapsamlı bir kır lokantası haline getirilmiş ve daha kaliteli hizmet sunulması sağlanmıştır. Parkın içindeki diğer bir eksiklik ise çocuk oyun alanıdır. Bu eksikliğin giderilmesi amacıyla gününbirlik kullanım alanında 250 m² alana sahip, ahşap malzemelerden oluşan çocuk oyun alanı ve donatıları düşünülmüştür. Bunun için gerekli alt ve üst yapı çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Alanda kolayca ulaşılacak çöp kutuları organize edilecektir. Ayrıca ziyaretçiler akşam saatlerinde alanda daha fazla kalmak istediklerini belirtip yeterli aydınlatma elemanı olmadığından kalamadıklarını söylemişlerdir. Alanda aydınlatma sorunu çözülmesi için ulaşım ve kullanım mekanlarında aydınlatma elemanları öngörülmüştür. Tabiat parkının tanıtımının yapılabilmesi ve parkta yapılabilecek doğa sporlarının farkındalığının artırılması amacıyla alanda daha fazla yürüyüş yolları öngörülmüştür. Yapılacak bu yürüyüş yolları için doğal malzemeler kullanılmış ve genişliği 1.50 m'yi geçmeyecek şekilde planlanan yollarda alanı tanıtan bilgilendirme ve yönlendirme levhaları önerilmiştir.

Rota 1 ve Rota 2 ile harita üzerinde gösterilen üzere iki adet yürüyüş rotası oluşturulmuştur.

Rota 1 daha çok gününbirlik kullanım alanında piknik alanları içerisinde geçilerek akarsu hattına paralel olarak oluşturulan yaklaşık 1 km'lik bir yoldur. Parka gelen ziyaretçilerin araçlarını otoparka park ettikten sonra otoparktan başlayıp, pınarların olduğu yere kadar uzanan bir yürüyüş rotasıdır. Yol boyunca tabiat parkına ait görseller, yönlendirme ve bilgilendirme tabelaları kullanılmalıdır. Otoparktan başlayan yol kamp ve çadır alanını geçerek akarsuyun merkezine ahşaptan yapılması planlanan köprüyü geçerek pınarların olduğu alana ziyaretçileri ulaştırmaktadır.

Rota 2 ise yaklaşık iki km'lik bir yürüyüş yoludur. Parkın gününbirlik kullanım alanından çok daha çok koruma ve tampon zonlarında sadece doğa yürüyüşü merkezli, doğal yaşamı gözlemlemek, fauna ve florayı tanımak, tırmanış yapmak isteyen misafirlerin tercih edecekleri bir rotadır. Yolun birinci kilometresinde dinlenme alanı ve çeşme planlanmıştır. Ayrıca yol güzergâhı boyunca parkta yer alan bitki ve hayvanları tanıtıcı levhalar yapıp gelen ziyaretçiler bilgilendirilmesi hedeflenmiştir. Yürüyüş yolları üzerinde çeşme ve oturma birimleri planlanmıştır. Park içerisinde bulunan beş adet kameriye sayısını 15'e çıkarılması ve alanda özellikle gününbirlik kullanım alanlarına yerleştirilmesi planlanmıştır. Tabiat parkı içerisinde geçen Aksu çayının etrafında görsel çekiciliği artırmak için kaya bahçeleri öngörülmüştür.

4. Sonuç ve Öneriler

BTP yapılan anket sonuçlarına göre; alana gelen ziyaretçilerin parkı tercih etmesinin nedenleri; Aksu çayının ve su pınarlarının olması, doğal manzara güzelliği ve piknik için uygun alanların bulunması nedeniyle geldikleri belirlenmiştir. Daha çok yakın çevre insanların kullandığı bir doğal alan konumundadır. BTP'da mevcut eksiklikler ve yetersizlikler şu şekilde belirlenmiştir; rekreatif etkinlik sayısının azlığı, alan yönetim organizasyonu, otopark, çöp kovaları, aydınlatma elemanları, yürüyüş yolları, çocuk oyunları, vb gelmektedir.

Ankete katılanların alana yapılacak olan tesislerin doğal yapıyı bozmadan yapılmasını, alanda hangi kısımda ateş yakılıp hangi kısımda ateş yakılmaması gerektiğinin belirtilmesini, alana ulaşım sağlanan yolun düzenlenmesi ve toplu taşıma araçlarının olmasını, alanda temizlik ve bakım konularına daha fazla hassasiyet gösterilmesini, kullanıcıların geç saatlere kadar durabilmesini sağlamak için aydınlatma elemanlarının ve güvenliğin artırılmasını, alanın reklam ve tanıtımının daha fazla yapılmasını vb. konularda öneriler getirmişlerdir. Bir önceki bölümde BTP rekreasyonel planlama konsept yaklaşım önerisi başlığı altında planlama için yapılan öneriler detaylı olarak açıklanmıştır.

Başpınar Tabiat Parkı'nın rekreasyonel Planlama /Tasarım ve Yönetmelik açısından geliştirilmesine yönelik genel öneriler ise şu şekilde sıralanabilir;

- BTP Isparta’da mevcut bulunan 3 Tabiat Parkı’ndan birisidir. BTP ile ilgili tüm paydaşların (Yerel yönetimler ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü, STK vb.) koordineli çalışarak diğer korunan alanlar ve rekreasyonel alanları ile entegrasyonu sağlanmalıdır.
- BTP için yapılan henüz onay aşamasında olan UDGK kararları doğrultusunda Kullanım zonu içinde öngörülen alanlarda peyzaj tasarım uygulama projeleri (1/200 veya 1/100 ölçekli yapısal ve bitkisel peyzaj uygulama projeleri) yapılmalı ve uygulanmalıdır.
- BTP ile ilgili görsel ve yazılı materyaller hazırlanarak (broşür, tanıtım rehberi vb.) ulusal ve uluslararası tanıtım ve bilgilendirme yapılmalıdır.
- Tabiat parkı kullanımı planlanırken tüm yaş, eğitim, meslek ve gelir dağılımı gruplarına hizmet edecek şekilde doğa koruma odaklı mekânsal planlanması ve tasarım organizasyonun yapılması gerekmektedir.
- Tabiat parkında alan imkânları doğrultusunda etkinlik çeşitliliği artırılırken; kullanıcıların doğayla iç içe olması göz önünde bulundurulmalı ve doğal varlıklarının korunması sağlanmalıdır.
- Tabiat parkının planlanması ve yönetimi sürecinde yerel halkın katılımı mutlaka sağlanmalı ve yöresel ürünlerin satışına imkân verilmelidir.
- Alana özgü yöresel ürünler belirlenerek pazarlamaya yönelik ürün tasarımları geliştirilmeli ve yöre halkına ekonomik katkı sağlanmalıdır.
- Tabiat parkına bireylerin daha kısa sürede ve güvenli bir şekilde ulaşabilecekleri yollar tasarlanmalıdır.
- Park içerisinde hem estetik ve işlevsel (mikroklimayı düzenleme vb.) açıdan katkı sağlayacak hem de kullanıcıların psikolojik açıdan (huzur, dinamizm vb.) rahatlamasını sağlayacak kullanım alanları tasarlanırken, yürüyüş ve bisiklet parkurlarına da mutlaka yer verilmelidir.
- Park içinde kullanım alanları için tasarım ve izleme boyutunda fiziksel taşıma kapasitesi belirlenmelidir.
- Tabiat Parkı içinde özellikle çocuk oyun alanları tasarlanırken bedensel ve zihinsel açıdan gelişime katkı sağlayacak doğal oyun elemanları ve malzemeleri kullanılmalıdır.
- Sürdürülebilirlik göz önünde bulundurularak planlama, tasarım ve yönetim çalışmaları yapılmalıdır.
- Mevcut değerlerin koruma altına alınması ve devamlılığın sağlanması kapsamında bölge halkının ve ilgili kurumların ortaklaşa çalışıp farkındalık oluşturulması sağlanmalıdır.
- BTP koruma kapsamında yönetim organizasyonu daha etkin ve aktif olabilmesi için muhafaza memuru ve park görevlisi olmak üzere personel görevlendirilmelidir. Park içerisinde Yönetim birimi oluşturulmalıdır. Yönetim ekibi; alanda her türlü etkinlik organizasyonları, kontrol, denetleme, izleme, tanıtım ve güvenlik vb. konularında aktif olacak şekilde hareket edilmelidir.

Sonuç olarak, Başpınar Tabiat Parkı’nın sahip olduğu kaynak değerlerinin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması kapsamında mevcut rekreasyonel kapasitesinin artırılması, etkin ve aktif yönetimin sağlanması ve tanıtımın yapılması öncelikli olarak eyleme dönüştürülmesi gerekmektedir.

Teşekkür ve Bilgi Notu

Bu makale, Süleyman Demirel Üniversitesi F.B.E. Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda tamamlanan Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Çalışmada Etik Kurul izni gerekmemiştir.

Kaynaklar

Akten, M. (2003). Isparta İlindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A(2), 115-132. Erişim bilgisi: <http://static.dergipark.org.tr/article-download/imported/1089000407/1089000509.pdf?>

Bell, S. (2001). Design for outdoor recreation. s.217 Spon Press, London.

- Demir, C. (2001). *Milli Parklarda Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Sürdürülebilirliği; Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama*. (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. (2019, 04 04). *Tabiat parkları*. Erişim Bilgisi: <http://www.tabiat.gov.tr/tr/searchplaces>
- Ekşioğlu, T. (1996). *Ankara İli Elmadağ Yöresinin Rekreatif Özelliklerinin İrdelenmesi ve Sorunların Çözümü Üzerine Bir Araştırma*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). AÜZF Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara.
- Gold, S. M. (1980). *Recreation planning and design*. McGraw-Hill Book Company, New York.
- Gül, A., Keleş, E. ve Uzun, Ö.F. (2016). Süleyman Demirel Üniversitesi Öğretim Elemanları ve Öğrencilerinin Yerleşke İçindeki Rekreasyonel Talep ve Eğilimleri. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi* (MBUD) 2016, 1(1), 26-43. Erişim bilgisi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/264428>
- Gül, A., Örucü, Ö.K. ve Karaca, Ö. (2006). An approach for Recreation Suitability Analysis to Recreation Planning in Gölcük Nature Park. *Environmental Management*. Volume 37(5), 606–625. Erişim bilgisi: <http://www.springerlink.com/content/100370/>
- Gülbağçe, Ö. (1996). *Boş Zamanlan Değerlendirme Alışkanlıkları- Türkiye Örneği*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum.
- Karaküçük, S. (1995). *Rekreasyon*. Seren Yayıncılık, Ankara.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon- Boş Zamanları Değerlendirme*. Gazi Kitabevi. Ankara.
- Kırzioğlu, I. (1983). *Keban Baraj Gölü ve Yakın Çevresi Rekreasyonel Alan Kullanımı Planlaması*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bilim Dalı, Erzurum.
- Kurum, E. (1992). *Beynam Muhafaza Ormanı ve Yakın Çevresinin Ankara Kenti Rekreasyon Sistemi Açısından Koruma, Kullanım ve Planlama İlkelerinin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma*. (Doktora Tezi). AÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı ABD, Ankara.
- Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü. (2019). *Başpınar Tabiat Parkı Gelişme Planı*. Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü, Isparta. Erişim Bilgisi: <http://burdur.ormansu.gov.tr/6bolge/AnaSayfa/tabiatparklari/baspinartabiatparki.aspx?sflang=tr>
- Milli Parklar Kanunu. (1983,11 08). T.C. Resmi Gazete (Sayı:18132). Başbakanlık Basımevi, Ankara. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2873.pdf>
- Müderrişoğlu, H., Yerli, O., Altanlar Turan, A. ve Duru, N. (2005). ROS (Rekreasyonel Fırsat Dağılımı) Yöntemi ile Abant Tabiat Parkı'nda Kullanıcı Memnuniyetinin Belirlenmesi. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 11(4), 397-405. Erişimbilgisi: http://tarimbilimleri.agri.ankara.edu.tr/2005/111_4/makale11.pdf
- Nayir, O. (2009). *Isparta Yöresi Korunan Doğal Alanlarında Ekoturizm Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Özbay, S. (2008). *Doğa Koruma Alanlarında Planlama Çalışmaları ve Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Yönetim Planı Önerisi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özen Öztürk, B. (2019). *Başpınar Tabiat Parkı'nın Rekreasyonel Planlama Açısından İrdelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). SDU FBE Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, s: 89, Isparta.
- Pehlivanoğlu, M. T. (1987). *Belgrad Ormanının Rekreasyon Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Saptanması*. (Basılmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, s 288. İstanbul.
- Roovers, P., Hermy M. ve Gulinck, H. (2002). Visitor Profile, Perceptions and Expectation in Forests From a Gradient of Increasing Urbanisation in Central Belgium. *Landscape and Urban Planing*,

59, 129-145. Erişim bilgisi: <https://www.biw.kuleuven.be/lbh/lbnl/ecology/pdf-files/pdf-art/pieter/Rooversetal.pdf>

Schroeder, H.W. (1982). Preferred features of urban parks and forests. *Journal of Arboriculture*, 8(12), 317-322. Erişim bilgisi: https://www.nrs.fs.fed.us/pubs/jrnl/1982/nc_1982_schroeder_001.pdf

Sessoms, H. D. (1984). *Leisure Services*. Englewood. Clifife, NJ: Prentice-Hall.

Temurçin, K. (2004). *Isparta 2003 (Coğrafya Bölümü)*, Isparta Valiliği, Bizim Büro Basımevi, Ankara.

Tuzcuoğulları, T. (1997). *Spor, Rekreasyon ve Turizm İlişkisi (Kastamonu İlinin Potansiyeli ve Kullanımı Üzerine Bir Araştırma)*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uzun, G. ve Altunkasa, M. F. (1991). *Rekreasyonel Planlamada Arz ve Talep*. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın No: 6, Yardımcı Ders Kitapları Yayın No: 1, Adana.

Yıldırım, T. ve Koçan, N. (2008). Nevşehir Acıgöl Kalderası Kalecitepe ve Acıgöl Maarlarının Jeoturizm Kapsamında Değerlendirilmesi. *Ege Üniv. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 45(2), 135-143.

Yücel, M. (2010). *Doğa Koruma*. Çukurova Üniversitesi Yayınları, Adana.